

Slovenská národní bibliografie na CD-ROM

Úvodem

Přiznám se, že jsem se letos nemohl dočkat, až mi Albertina icode pošle k testování Slovenskou národní bibliografii. K úplnosti a kvalitě dat v České národní bibliografii jsem dost kritický. Pochopitelně mne tedy zajímalo, jak si naši východní sousedé dokázali poradit se svou národní bibliografií a zda k ní budu mít také tolik připomínek. Poslední lednový týden mi konečně došla obálka s cedéčky, na nichž číslice 12/99 označovala datum aktualizace.

Základní charakteristika

Slovenská národní bibliografie vychází čtvrtletně na dvou kotoučcích. První kotouček zahrnuje údaje o knihách, speciálních dokumentech, bibliografiích bibliografií a zahraničních slovacikách. Celkem na něm najdete 148 731 záznamů, mezi nimiž pochopitelně převládají knižní tituly. Je jich 88 626 z let 1976 až 1999. Speciální dokumenty jsou přidávány od roku 1981. Druhý kotouček zachycuje 740 013 záznamů z novin, časopisů a sborníků od roku 1978. Dále obsahuje rozpis slovacikálních map, hudebnin a audiovizuálních dokumentů.

Požadavky technické

Vzhledem k tomu, že se na CD-ROM neukládají žádné obrázky, animace a videosekvence, nepotřebujete ani žádný mimořádně výkonný počítač. Své testy jsem začal na domácím počítači 486DX2/50 MHz, 8 MB RAM s čtyřrychlostní mechanikou a ukončil na novém domácím počítači (člověk musí jít s dobou), který má procesor Pentium II, takt 400 MHz, 64 MB RAM a čtyřicetirychlostní mechaniku. Výsledný efekt však nebyl nijak rozdílný.

Požadavky programové

Na CD-ROM je vyhledávací software FreT 6.02 pro práci pod MS DOS. Pro operační systémy Windows 3.1 a vyšší je určen software WiniFreT 2.5, který se při instalaci nakopíruje na pevný disk počítače a zabere přes 0,5 MB místa.

Instalace

Je velmi snadná. Na stříbrném kotoučku je soubor install.exe pro práci pod MS DOS. Pokud však máte Pentium II, objeví se vám hláška „Runtime error 200“. V takovém případě nepropadejte panice a pečlivě si přečtete soubor pentium2.txt. Dozvíte se, že se u těchto rychlých procesorů musí použít pro instalaci soubor P2_ins.exe a následně se musí přepsat exe soubory jinými soubory v adresáři Pent2Fix. Instalace pod Windows probíhá stejně s jakýmkoliv procesorem. Pro ni je určen soubor setup.exe.

Ovládání

Práci s FreT a WiniFreT není třeba zvlášť popisovat, protože je dostatečně známa např. z České národní bibliografie, BiblioMediky nebo MDT. V porovnání s ČNB překvapí poměrně vysoký počet položek pro vyhledávání.

ní - 29. Je to proto, že pro každý druh dokumentů není vytvořena samostatná báze jako u ČNB. Pro upřesnění dotazu na dizertace lze pak využít položky Datum schválení nebo Číslo vědního oboru, pro hudebniny je určena položka Hudební obsazení, pro mapy Účel mapy nebo Forma mapy.

Přesnost a spolehlivost dat

Toto kritérium vždy hodně napoví o kvalitě produktu. Chápu, že čištění dat je velmi náročné na čas, ale aspoň nejběžnější položky by si zasloužily pečlivou kontrolu. Pokud bude akviziční pracovník hledat knihy vydané např. v hlavním městě Slovenska, musí počítat s 29 variantami jeho zápisu díky překlepům (snad nejkomičtější působí varianta „Bratislava“). V případě záznamů z novin a časopisů se Bratislava objeví kvůli překlepům dokonce ve 33 variantách. Ale i prohlídka slovníku pro položku Rok vydání vás překvapí nečekaným, jako je např. údaj „19,5 cm“. V položce Druh dokumentu najdete výraz „slovenčina“, v položce Druh mapy pak „mše - sbory a varhany“ aj. Slovníky pro položky Chronologické vymezení a Rada periodika jsou zcela prázdné, takže uvádět tyto položky ve vyhledávacím formuláři je zbytečné. Navíc je položka Druh dokumentu značně nespolehlivá. Hledáte-li v SNB např. CD-ROM, očekáváte, že budou opatřeny kódem SCD, jak uvádí příručka kódů pro Druh dokumentů. Ale ouha, kód SCD ve slovníku není. Neznamená to však, že by žádné takové nosiče v SNB nebyly. Globální dotaz na „CD and ROM“ poskytne kromě publikace o Romech i 34 cédéček s jakýmsi kódem SXI! V každém případě však využijte slovník při hledání podle data vydání novinového článku. Až z něho zjistíte, že zhruba do roku 1997 se nechávala za dnem a měsícem mezera (navíc eliminujete překlepy jako 22. měsíc v roce apod.) a teprve nově se píší data (časové údaje) bez mezer.

Úplnost dat

Pokud chcete být informováni o většině knih vydaných v roce 1999, zřejmě budete muset počkat na novější aktualizace. Z prosincového kotoučku se dozvíte pouze o 1664 titulech, zatímco každý rok jich na Slovensku vyjde přes 4000. To lze vysvětlit i omluvit faktem, že zpracování údajů chvíli trvá (nejnovější záznam z časopisu má na CD-ROM datum 30. 11. 1999). Proč se ale najdou údaje o pouhých 22 titulech periodik, když mezi speciální dokumenty byla zařazena série B „Periodiká“, jsem nepochopil. Uznávám, že články z novin a časopisů jsou zpracovávány výběrově. Proto mne potěšilo, že jsou rozepisovány údaje o nových obecních praporech a znacích z časopisu Verejná správa. Bohužel ne důsledně, takže z čísel 1/97 až 4/97 a 12/97 až 26/97 byly heraldické články zachyceny, z čísel 5/97 až 11/97 nikoliv. Přitom heraldický seriál vycházel bez přerušení.

Dokumentace

Na CD-ROM je uložen 34kilobajtový soubor Snbsk_.hlp, který poskytuje základní informace o práci s produktem. Soubor se odvolává na příručku, kterou jsem

bohužel neměl k dispozici. Snad bych se v ní dozvěděl více o práci s jednotlivými položkami. Je na škodu, že tato pasáž je v pomocném souboru velmi stručná.

Cena

Díky grantu Ministerstva kultury SR klesla od loňského podzimu cena ročního předplatného z 27 631 Kč na 12 000 Kč. Snad to bude pro české a moravské knihovny impuls, aby si Slovenskou národní bibliografii pořídily. Zatím ji můžeme studovat pouze v Národní knihovně ČR, v Moravské zemské knihovně, ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové a v knihovně Policejní akademie.

Celkové zhodnocení

I přes uvedené nedostatky mne překvapuje, že se tato významná bibliografie málo užívá v České republice. Vždyť ke vzájemným kontaktům nadále dochází a slovenské noviny a časopisy si stále všímají dění u nás. Ve slovenské článkové bibliografii tak nalezneme 172 záznamů s předmětovým heslem Česi a 1334 záznamů o České republice. Záznamů o člancích v češtině najdeme na stříbrném kotoučku dokonce přes 40 tisíc. Zde však přece jen pocítíme, že již nevychází tolik sborníků z konferencí, kde vedle slovenských přispěvatelů figurovali Češi. Na konci osmdesátých let zaznamenávala každoročně Slovenská národní bibliografie čtyřciferný počet článků v češtině, s vročením 1998 jsou žel už jen články čtyři. Báze knih navíc dokládá, že na Slovensku stále vycházejí knihy v češtině (ze 7092 záznamů v češtině jich více než 2500 má vročení 1993 a novější). CD-ROM tak může pomoci nejen při sestavování rešerší, ale i při akvizici. Pokud se slovenským kolegům podaří uložit na CD-ROM knihy vydané před rokem 1976, bude využitelnost tohoto produktu ještě větší.

Aleš Brožek

